

Van: [Biodiversiteitsteam Woerden](#)
Aan: [Raadsleden](#)
Onderwerp: Beschoeiing bij bastions Torenwal en Hogewal
Datum: donderdag 26 januari 2023 07:48:15
Bijlagen: [image003.jpg](#)

Geachte leden van de raad,

Naar aanleiding van de RIB "Vestingwerk bastions Torenwal en Hogewal" (D/22/075016) willen wij onze zorgen uitspreken over de daarin aangekondigde plannen.

Ten eerste:

Is de noodzaak voor het aanbrengen van een beschoeiing werkelijk aanwezig? De analyse door Sweco laat de bijdrage van boomwortels aan de stabiliteit achterwege. Daarmee blijft een belangrijk punt onduidelijk. Wij zijn geen experts, maar een klein onderzoek maakt duidelijk dat er wel degelijk studies zijn waaruit blijkt dat de aanwezigheid van bomen tot extra sterkte kan leiden (zie bijv. een Stowa rapport over bomen op en bij waterkeringen - [link](#)). Waarom is dit aspect niet meegenomen?

In de RIB wordt gesteld dat "het denkbaar [is] dat er door de jaren heen reeds al grondverplaatsing heeft plaatsgevonden", maar het rapport van Sweco formuleert het voorzichtiger en noemt verschillende mogelijke oorzaken. Feitelijk kan hier niets over gezegd worden, zonder een goed beeld van de historische veranderingen. Vanuit historisch perspectief stelde Stichting Hugo Kotestein en de Stichts-Hollandse Historische Vereniging in 2021: "Het water is niet diep en de bastions liggen er al eeuwen; het geheel is 'gezet'." (zie RIB D/21/041206).

Over de optie "niets doen" zegt Sweco: "Op de lange termijn is de verwachting dat dit tot problemen zal kunnen leiden". In de RIB wordt hiervan gemaakt: "Daarbij stelt Sweco dat wanneer er niets gebeurt de verwachting is dat dit op termijn tot problemen zal leiden." Een klein, maar wezenlijk verschil.

Tenslotte een kanttekening bij de risico-analyse. Voor leken is het onmogelijk de betekenis van de berekende veiligheidsparameter in te schatten. We vertrouwen dat e.e.a. volgens de standaarden van het vak is uitgevoerd. Maar een door Sweco toegevoegde opmerking roept vragen op. "In werkelijkheid is er nog geen afschuiving van deze omvang waargenomen. Dit komt waarschijnlijk doordat de berekeningen zijn uitgevoerd met karakteristieke grondparameters, wat betekent dat de kans dat de grond sterker is 95 % is". Staat hier nu dat de kans dat het rode gebied in de figuur echt kritisch is kleiner is dan 5 %? M.a.w. is het wel een statistisch significant risico?

Volgens ons is dit voldoende reden voor een aanvulling op het onderzoek.

- Hoe groot is het risico nu echt?
- Wat is de bijdrage van de bomen aan de stabiliteit?
- Is een alternatief mogelijk waarbij de beschoeiing meer van de kant af wordt geplaatst, met een aanvulling met klei?
- We kunnen ons ook voorstellen dat regelmatige monitoring een oplossing kan zijn, zodat maatregelen pas genomen worden als de veronderstelde instabiliteit daadwerkelijk zichtbaar wordt.

Een aanvullend advies zou duidelijkheid kunnen geven over de aanvaardbaarheid van alternatieven.

Ten tweede:

De natuurwaarden worden onvoldoende meegewogen. Gelukkig is er aandacht voor rietkragen en het zoveel mogelijk ongestoord laten van de beplanting. Maar volgens het voorstel moeten er veel, ook grote, bomen verdwijnen. Lang niet alle bomen worden gecompenseerd, en bovendien is het formaat van de nieuwe bomen ongetwijfeld veel kleiner dan van de te kappen bomen. Dit betekent een onaanvaardbaar verlies van natuurwaarden. Bomen fungeren als voedselbron voor fauna, bieden nest- en rustgelegenheid voor fauna en kunnen dienen als migratieroute voor bijvoorbeeld

vleermuizen (zie ook het derde punt). Oudere bomen zijn wat dit betreft extra waardevol. Het ecologisch actieplan van de gemeente noemt specifiek ook de betekenis van holten en scheuren in bomen als nestgelegenheid voor wilde bijen en uilen. De bomen zijn bovendien gezichtsbepalende elementen, die de bastions een karakteristieke uitstraling geven.

Sweco schrijft dat bij een constructieve beschoeiing (optie 3, de keuze van de gemeente) m.b.t. de uitvoering keuzes gemaakt kunnen worden om de natuurwaarden zo veel mogelijk in stand te houden. "Er kan een optimale lijn gezocht worden om zoveel mogelijk bomen te behouden". In het voorstel van de gemeente wordt over deze keuzes niet gesproken.

- In hoeverre is voor "de optimale lijn" gekozen, en hoe is deze bepaald?

In de RIB wordt géén afweging gemaakt tussen de natuurwaarden en de potentiële risico's. Volgens ons staat dit op gespannen voet met de zorgplicht volgens de wet. Artikel 1.7 van de Omgevingswet eist bij activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving:

1. alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen,
2. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken,
3. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van hem kan worden gevraagd.

Er is een duidelijke ontwikkeling dat in beleid veel sterker rekening gehouden moet worden met ecologische waarden, juist ook in stedelijke gebieden. Natuur is niet alleen iets van Natura2000 en NNN gebieden, maar van integraal belang. Zie bijv. "Nederland Natuurpositief" (ministerie LNV en provincies), "Natuurinclusief Nederland" (Raad voor de leefomgeving en infrastructuur) en het voorstel voor een Europese wet inzake natuurherstel.

- Wij dringen er daarom op aan dat er voor het gebied rond de bastions een inventarisatie wordt gemaakt van de ecologische waarde.

Door een ecologisch onderzoek zou invulling worden gegeven aan het ecologisch actieplan van de gemeente. De bestaande bomenverordening is verouderd, zoals de gemeente zelf heeft geconcludeerd. Het is niet uit te leggen dat op basis van de oude regels besloten zou worden tot kap, zonder dat in beeld is gebracht welke ecologische diensten deze bomen leveren. In de nieuwe omgevingswet is "goede omgevingskwaliteit" een van de leidende doelen. Voor de natuur kan hierbij gekeken worden naar de Basiskwaliteit Natuur, zoals beschreven door Naturalis. We verwachten dat de gemeente voor dit beeldbepalende project een goede afweging maakt van alle aspecten.

Ten derde:

In het gebied zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen, waaronder de zeer zeldzame rosse vleermuis. Deze bijzondere dieren verblijven in de spleten en holtes van de oude bomen die mogelijk verdwijnen. De gehele wal is foerageergebied en verblijfplaats van de vleermuizen. De wetgever zegt hier het volgende over:

Het foerageergebied van beschermde diersoorten is in beginsel niet beschermd op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb). Dat betekent dat een aantasting (vernielen, beschadigen) van foerageergebied niet verboden is. Het beschadigen of vernielen van een vaste rust- of verblijfplaats van een beschermde diersoort is echter wel verboden. Ook een foerageergebied dat essentieel is voor de soort, d.w.z. de aanwezige populatie is voor het voortbestaan afhankelijk van dit gebied, is beschermd.

Hieronder is een kaart opgenomen van een vleermuisonderzoek uit 2012 door TAUW. In augustus 2022 is er door Woerdense ecologen een eigen onderzoek gedaan tijdens de nacht van de vleermuis. Er zijn toen vijf soorten geconstateerd!

image003.jpg

Het is dus noodzakelijk om een onderzoek te verrichten volgens de Wnb, waarbij duidelijk moet worden welke betekenis de bosschages hebben voor vleermuizen en welke gevolgen de ingreep heeft voor de vleermuizen. Het onderzoek zal moeten vaststellen of er sprake is van een essentieel foerageergebied, en/of vaste rust- en verblijfplaatsen. Zeker voor de rosse vleermuis is het goed mogelijk dat dit het geval is.

Start van de werkzaamheden in maart is niet mogelijk omdat de vleermuizen dan nog in winterslaap zijn.

Samenvattend:

Voor de uitvoering van de plannen heeft ook de gemeente een Omgevingsvergunning nodig. Voor die vergunning is het noodzakelijk dat er onderzoek is gedaan naar flora en fauna. Dit is meestal eerst een quickscan. Daaruit kan de conclusie komen dat er voortgezet onderzoek noodzakelijk is. Uiteindelijk moet de Omgevingsdienst RUD een verklaring van geen bedenkingen afgeven of er is een ontheffing aangevraagd met de nodige mitigerende en compenserende maatregelen.

Wij vinden het op grond van de hierboven gegeven argumenten van groot belang dat er naast deze wettelijke vereisten een betere afweging komt van het risico (is het echt zo groot), en van de ecologische waarden die op het spel staan. De laatste jaren heeft de raad meerdere keren het belang van biodiversiteit benadrukt. We verwachten dat dit nu in dit project concreet gemaakt wordt.

Met vriendelijke groeten,
namens het Biodiversiteitsteam, IVN-Woerden en KNNV-Woerden,

Ton Rullmann
Coördinator Biodiversiteitsteam Woerden (onderdeel van IVN en KNNV)
Telefoon: 06 1453 7977
E-mail: btwoerden@gmail.com